

✕

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೧೦೩
ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ - ೨೪
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದ
ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು

✘

✘

ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು

ಭವನದ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮಾಲೆಯ
ಮೂಲ ಸಂಪಾದಕರು
ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ನಿ
ಆರ್.ಆರ್. ದಿವಾಕರ್

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಳಿ
ಲೀಲಾವತಿ ಮುನ್ನಿ - ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ
ಕೆ.ಕೆ. ಬಿರ್ಲಾ - ಸದಸ್ಯರು
ಎಸ್.ಜಿ. ನೇವಾತಿಯ - ಸದಸ್ಯರು
ಜಿ.ಎಚ್. ದವೆ - ಸದಸ್ಯರು
ಎಸ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ - ಸದಸ್ಯರು

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ

ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
(ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಕರ್ನಾಟಕ)

ಡಾ. ಮತ್ತೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ
(ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು)

ಎಚ್.ಎನ್. ಸುರೇಶ್
(ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು
ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು)

ಡಾ. ಎ.ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ
(ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು)

ಆ ನೋ ಭದ್ರಾಃ ಕ್ರತವೋ ಯನ್ತು ವಿಶ್ವತಃ
(ಎಲ್ಲ ಸದ್ವಿಚಾರಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದಲೂ ಬರಲಿ)
-ಋಗ್ವೇದ, I. ೮೯-೧

ಮೂಲ
ಆರ್. ಆರ್. ದಿವಾಕರ್
ಅನುವಾದ
ಡಾ|| ಸಿ. ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮತ್ತು
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು

Kelavu Prajnavasthegalu : Kannada translation of *Some States of Consciousness* by **R.R. Diwakar** ; Kannada translation by **Dr. C.P. Krishnakumar**; Editor-in-Chief: **Dr. Pradhan Gurudatta**; Editor of the series : **Dr. A.V. Narasimha Murthy**; published under the joint auspices of **Kuvempu Bhasha Bharati Pradhikara**, Kalagrama, Jnana Bharathi, Behind Bangalore University Campus, Mallattahalli, Bangalore - 560 056, and **Bharathiya Vidya Bhavana**, Mysore; Published by **P. Narayana Swamy**, Registrar, Kuvempu Bhasha Bharathi Pradhikara : 2010; Pp. xxii + 33 ; Price: Rs. 10/-

© ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಮತ್ತು
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು

ಮುದ್ರಣ : ೨೦೧೦
ಪುಟಗಳು : xxii + ೩೩
ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಕಲಾಗ್ರಾಮ, ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆವರಣದ ಹಿಂಭಾಗ
ಮಲ್ಲತ್ತಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೫೬
ದೂ. : ೨೩೧೮೩೩೧೧, ೨೩೧೮೩೩೧೨

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್

ಮುದ್ರಕರು :
ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್
ನಂ. ೬೯, ಸುಭೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೨೦ ದೂ : ೨೩೩೪೨೨೨೪

ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧
ದಿನಾಂಕ : ೫-೮-೨೦೧೯
ಸಿಎಂ/ಪಿಎಸ್/೧೪೭/೧೯

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಹಾಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಮಹಾಚೇತನ. ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ' ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ಸದಾಶಯ. ಬೆಂಗಳೂರು 'ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ' ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಬೃಹತ್ ಭವನದ ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಹು-ಆಯಾಮದ ಅದರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅರಳಿ ನಿಲ್ಲಲಿವೆ.

ಅದು ಆರಂಭಿಸಲಿರುವ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ತೌಲನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಲಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವುದಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಕರ್ತವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಅದು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಲಿ ಹಾಗೂ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಗಮನವನ್ನೂ ಸೆಳೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ, ಇದರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಜನಸಮುದಾಯ ಆದರ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೆಂಬ ಆಶಯ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

(ಬಿ.ಎಸ್.ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಗೋವಿಂದ ಎಂ. ಕಾರಜೋಳ
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ
ಜವಳಿ ಸಚಿವರು

ವಿಧಾನ ಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೦೧

ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈಗಾಗಲೇ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನತೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಇತರ ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವರಿಗೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ವಿಮರ್ಶಕರು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ನಮ್ಮ ತರುಣ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಇದರ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಜನತೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಗೋವಿಂದ ಎಂ. ಕಾರಜೋಳ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ರಮೇಶ್ ಬಿ.ಝಳಕಿ, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ
ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆ

ವಿಕಾಸ ಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೦೧

ಹಾರೈಕೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನಸಮುದಾಯದ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರತರಲಾಗಿದ್ದ ಸುಮಾರು ೬೦ ಗ್ರಂಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿದ್ದು, ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರರ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಲಿದೆ. 'ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ'ದಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಮುನ್ನಡೆಯಲಿರುವುದು ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ನೀಡಲಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ೧೪ ಸಂಪುಟಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದ ಪರಿಷ್ಕರಣ, ೧೫ ರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟಗಳ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತ್ ದೀನ್‌ದಯಾಳ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದ ಪ್ರಕಟಣೆ. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಸಂಚಯಗಳ ಹಿಂದೀ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. 'ಕಾವೇರಿ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣ'ದ ತೀರ್ಪಿನ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯೂ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಬರಲಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯತ್ತಲೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಗಮನಹರಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ನೆರವೂ ಲಭಿಸಲಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆದರ, ಮೆಚ್ಚಿಕೆ, ಸಂತೋಷಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

(ರಮೇಶ್ ಬಿ.ಝಳಕಿ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮನು ಬಳಿಗಾರ್

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

ದಿನಾಂಕ : ೦೭.೦೮.೨೦೦೯

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಅಂಗವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕೇವಲ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯ ಕಟ್ಟಡ ಸಮುಚ್ಚಯದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಅದರ ಉದ್ಘಾಟನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರ ಪ್ರಸಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುವೆಂಪು ಮಾಡಿರುವ ಅತ್ಯುಚ್ಛ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಹಿರಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡೇತರರಿಗೆ, ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೆಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಧೈಯವನ್ನೂ ಇದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇದು ಸರ್ವಭಾಷೆಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿದೆ. ಭಾಷಾಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿದೇಶ ಭಾಷೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ತೌಲನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನ, ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು - ಹೀಗೆ ಬಹುಮುಖವಾದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿದೆ. ಈ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹಿರಿಯ ಬಹುಭಾಷಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ ಅವರನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ್ದು,

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ix

ಅವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದರ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಅದರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಇತೋಪ್ಯತಿಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮುಖೇನ ಸ್ಮರಣೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ ನಾಡಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. 'ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಆಫ್ ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಪೀಪಲ್ಸ್' ಮಾಲೆಯ ಸಂಪುಟಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಅದರದಾಗಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಚಿಸಲಾದ ಅದರ 'ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ' ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಮನು ಬಳಿಗಾರ್

(ಮನು ಬಳಿಗಾರ್)

ಪೀಠಿಕೆ

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ. ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವರಕವಿಗಳಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಂದಲೇ ಯುಗದ ಕವಿ, ಜಗದ ಕವಿ ಎಂದು ಕೀರ್ತಿತರಾಗಿದ್ದಂಥವರು. ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಮಹಾಚೇತನವೂ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಅವರದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಬಹುತೇಕ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವರದಾಗಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಈ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಅರಸಿಬಂದವು. ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗೌರವಾದರಗಳಿಗೂ ಅವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ-ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಿರಿಮೆ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೊಂದನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾದ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಂಥ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿಯಂಥ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಈ ಹೈಮಾಚಲೋಪಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಅದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ರೂವಾರಿ ಪ್ರೊ.ದೇ.ಜವರೇಗೌಡ ಅವರು, 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ'ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಈಗ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ವೈವಿಧ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿವೆ. 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ' ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರ-ಪ್ರಸಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೀಸಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರದೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸುವ, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಮಹದಾಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ'ಯ ಕಟ್ಟಡದ ಶಿಲಾನಾಸ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ದಿನಾಂಕ: ೦೧.೦೯.೨೦೦೫ರಂದು ಅಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎನ್.ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. 'ವಿಶ್ವಚೇತನ' ಮತ್ತು 'ಕಾಜಾಣ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿರುವ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಸಮುಚ್ಚವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿಯ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಕಾಮಗಾರಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ದಿನಾಂಕ: ೧೯.೦೮.೨೦೦೯ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೧.೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ ಅವರು ಈ ಕಟ್ಟಡ-ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉದ್ಘಾಟನ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳ ಮೊದಲ ಕಂತಿನ ಹತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮೂರು ಮುಖದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ :

- (ಅ) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಗಳು
- (ಆ) ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- (ಇ) ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

(ಅ) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಗಳು :

(i) "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಉದ್ದೋಷಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುವಾದ, ತೌಲನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ :

- (೧) ಭಾಷಾಂತರ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಶಿಕ್ಷಣ - ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದೀ, ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಂ, ಬಂಗಾಳಿ, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಈ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- (೨) ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ : ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು
- (೩) ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ
- (೪) ಕಾನೂನುಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ
- (೫) ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ ; ಮತ್ತು
- (೬) ತೌಲನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ
- (೭) ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ (ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ಮತ್ತು ಡಿಪ್ಲೊಮಾ)

(ii) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ - ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಾಚುರ್ಯದ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು

ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಿಷ್ಠ, ಜಪಾನಿ, ಫ್ರೆಂಚ್, ರಷ್ಯನ್, ಜರ್ಮನ್, ಚೀನೀ, ಆಫ್ರಿಕನ್ ಭಾಷೆಗಳು - ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ತಜ್ಞರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶಿ ದೂತಾವಾಸಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂಥ ತರುಣ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಪ್ರಕಟಣಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳು, ವಿಚಾರಸಂಕೀರ್ಣಗಳು, ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳು ಮುಂತಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದವರು. ಹೀಗಾಗಿ, ಜ್ಞಾನದ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳತ್ತಲೂ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾಭಾರತಿ ಕೈಚಾಚಲಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಅವರ ಆಶಯ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುವಾದ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯ ದೊರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೂರ್ ಅವರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ರವೀಂದ್ರ ಸಂಚಯ'ವನ್ನು ಹೊರತಂದಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಕುವೆಂಪು ಸಂಚಯ' ಮತ್ತು 'ಪು.ತಿ.ನ ಸಂಚಯ'ಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂಚಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲೂ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಮೈಥಿಲಿ ಶರಣಗುಪ್ತ ಸಂಚಯ, ಜಯಶಂಕರ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಂಚಯ (ಹಿಂದೀ), ವಿಶ್ವನಾಥ ಸಂಚಯ (ತೆಲುಗು), ಆಶಾಪೂರ್ಣದೇವಿ ಸಂಚಯ (ಬಂಗಾಳಿ), ಶಿವಶಂಕರ ಪಿಳ್ಳೈ ಮತ್ತು ಎಂ.ಟಿ.ವಾಸುದೇವ ನಾಯರ್ ಸಂಚಯ (ಮಲಯಾಳಂ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವಂತೆಯೇ, ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತಹ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ

ಪೂರಕವೂ-ಪ್ರೇರಕವೂ ಆಗುವಂತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬಿಲ್ಡ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾಭಾರತಿ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ : ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅಂತಹವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತರುಣ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ : ತರುಣ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಮುಂದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೊಳು-ಕೊಡೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಶಿಷ್ಯವೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

(ಇ) ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು :

'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ'ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕಳೆದ ವರ್ಷವಷ್ಟೇ ೫೬ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದು, ಕಳೆದ ೮ ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೦.೦೦ ಲಕ್ಷ ರೂಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟದ ಮೂಲಕವೇ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿ.ಡಿ.ಬರ್ನಾಲ್ ಅವರ 'ಸೈನ್ಸ್ ಇನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ' ಗ್ರಂಥದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳು, ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರಾಂಟ್ ಅವರ 'ಸ್ಟೋರಿ ಆಫ್ ಸಿವಿಲಿಜೇಷನ್'ನ ಎಂಟು ಸಂಪುಟಗಳು (೪ರಿಂದ ೧೧), ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಸೋಮದೇವನ 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ'ದ ಐದು ಸಂಪುಟಗಳು (೬ರಿಂದ ೧೦) - ಇವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆ'ಯಂಥ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಜಾಪಾನೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಿರುವ 'ಶಾಕ್ ವೇವ್'ನಂಥ ಗ್ರಂಥವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರಲಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಾಲಿಕೆಯ ಮೊದಲಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಲಿಕೆಯ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಾಗಿ ಬರಲಿವೆ. 'ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕನಕದಾಸ ಮಿಷನ್' ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಕನಕದಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವೂ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಲಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯಲಿದೆ.

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ : ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವ

ಸಲುವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ. ಅದರ ಮೇರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಮೂಲಧನವನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ನೀಡಿ, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಮುಂಗಡ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕಟಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ನೆರವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿನೂತನ ಯೋಜನೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದೂ, ಇಂಥ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮುಂದೆ ಬಂದಿವೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾಷಾ-ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಮೇರು ಕೃತಿಗಳು ಪರಿಚಯಗೊಳ್ಳಲೂ, ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಉದಾರ ನೆರವಿನಿಂದ ಇಂಥ ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಬಹು ಆಯಾಮದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ, ಮಿನಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಾಗಿ 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ' ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲಿದೆ. ನಾಡಿನ ಗಣ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಿದೆಯೆಂದೂ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವಿದ್ವದ್‌ವಲಯಕ್ಕೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಂತಸದ ಸಂಗತಿ ಆಗಲಿದೆ ಎಂದೂ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರ ಡಾ. ಎ.ವಿ. ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ ಅವರ ದಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವಿದ್ವತ್ ಸಮುದಾಯದ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಿಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಅದರ ಮಾಲಿಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅದರ ಬದ್ಧತೆಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 'ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ' ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿರುವಂಥ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದಾದರೂ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಹೊರತರುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯ ಈ ಸಲಹೆಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೂ ಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿರುವ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ

ಡಾ. ಎ.ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ ಅವರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ. ಮತ್ತೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎನ್. ಸುರೇಶ್ ಅವರಿಗೂ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ.

ಅರುತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಹ ಇದನ್ನು 'ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮಾಲೆ' ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೂ ಹತ್ತು ರೂಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ದರವನ್ನೇ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವೆಚ್ಚದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ವಿದ್ಯಾ ಭವನ ಭರಿಸಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಾಗಿಯೂ ನಾವು ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಧಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಮಾಲೆಯ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹೊರ ಬರುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಖೆಯ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಡಾ. ಎ.ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯವರ ದಕ್ಷಸಂಪಾದಕತ್ವ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಪಟುತ್ವಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊರತರುವಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಂದ ನಮಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ನಾನು ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಡಾ. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ್ ಅವರಿಗೂ, ಕರಡುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಾ.ವೇ. ಶ್ರೀಧರ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೂ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ವೆಂ|| ಮಂಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್‌ನ್ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬

ಪ್ರಧಾನ ಗುರುದತ್ತ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಅರಿಕೆ

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ಕೆ. ಎಂ. ಮುನ್ನಿಯವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇವು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳು ಈ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಅನೇಕ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಾಲ್ಕಾರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿವೆ.

ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಮತ್ತೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು; ಅವರು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆ, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಜನಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಓದುಗರಿಗೆ ಆಗುವಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಹಾಗೂ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ದಸ್ಮೂರ್ ಅವರು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನಗಳ ಎಲ್ಲ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರು ಈ ಕನ್ನಡ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿರುವ ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ ಅವರು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಅವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ, 'ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರಾದ ಡಾ. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಅವರ ಸಮರ್ಥ ಅನುವಾದ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ನಾವು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಕರ್ನಾಟಕ

ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಮೈಸೂರು

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಮೂಲ ಸಂಪಾದಕರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಮಾಲಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ವಿಶೇಷ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದೂಕಾಲು ಮಿಲಿಯನ್ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾರಾಟಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೂ ಭವನವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಾಶನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಮಾಲಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದೆ.

ಈ ಹೊಸ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮಾಲಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಇತರ ಮಾಲಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಂತೆ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದುಗರನ್ನು ತಲಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ

ಚೌಪಾಟಿ ರೋಡ್, ಬೊಂಬಾಯಿ-೨

ವಿಜಯದಶಮಿ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೮, ೧೯೬೩

ಕೆ. ಎಂ. ಮುನ್ನಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಅಷ್ಟೇನೂ ಪರಿಚಯವಲ್ಲದ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸರಳವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದವನು ಹಾಗೂ ಅದು ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುವವನು. ನಾನು ಇತರರೊಡನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಸೈಕೋಡೆಲಿಕ್ ಅಥವಾ ಮನೋವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅದರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇದು ಆಸಕ್ತಿಕರ ಅಧ್ಯಯನ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚರಿಗಳಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಈ ವಿವಿಧ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಬೇರೆ ಪದ ಕಾಣಬರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ತುರಿಯಾತೀತ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಥವಾ ಚೇತನದ ಸಮತೋಲನ ಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇದು. ನಾನು ಹನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇವುಗಳ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ: ಕೇವಲ ಎರಡು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆರ್. ಆರ್. ದಿವಾಕರ್

ಪರಿವಿಡಿ

ಮೊದಲ ಮಾತು	v
ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ	vi
ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ	viii
ಪೀಠಿಕೆ	x
ಅರಿಕೆ	xvi
ಮೂಲ ಸಂಪಾದಕರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	xvii
ಪೀಠಿಕೆ	xviii

ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು

ಉಪನ್ಯಾಸ ೧	೧
ಉಪನ್ಯಾಸ ೨	೧೫

✘

✘

ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು

Blank Page

ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾಪತ್ರಗಳು

ಉಪನ್ಯಾಸ ೧

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಹಾಥಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಮಧ್ಯಾನಿ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರೆ,

ಶ್ರೀ ಆರ್. ಕೆ. ರಾಮಧ್ಯಾನಿಯವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿರುವ ಉಪನ್ಯಾಸ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಭಾಗ್ಯ. ಅವರನ್ನು ನಾನು ನಿಕಟವಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ; ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಮಧ್ಯಾನಿಯವರೂ ಗೊತ್ತು. ಭವನದ ಮೂಲಕ ಅವರು ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ಸರಣಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಾನು ಭವನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವೆಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಿಮಗಾಗಲೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ನಾನು ಅರ್ಹನಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ನಾನು ಖಂಡಿತ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ; ಡಾ. ಕೆ. ಎಂ. ಮುನ್ಶಿಯವರೊಡನೆ ಭವನದ 'ಪುಸ್ತಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸರಣಿ'ಯ ಸಹ-ಸಂಪಾದಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭವನದಿಂದ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಡಾ. ಆರ್. ಡಿ. ರಾನಡೆಯವರ ಬಹುಪಾಲು ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಡಾ. ರಾನಡೆ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಭಕ್ತಿಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಇತರರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿದ ಮಹಾಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು, ಸಂತರಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳೊಡನೆ, ಬಹುತೇಕ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲದ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಬಹುದು. ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ರೂಢಿ ನನಗಿದೆ ; ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕೂಡ ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಭವನವೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲಿರುವುದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕುರಿತು; ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು, ಮತ್ತು ನಾವು ಹಾದುಹೋಗುವ ವಿಭಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಕುರಿತು.

ಭಾರತೀಯ ಋಷಿಗಳು, ಸಂತರು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಸ್ತರಣದ ಅಂತಿಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ದೈಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೊಡನೆಯೆ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ 'ಸಾಧನೆ'ಯಲ್ಲಿ - ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿ-ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಸಾರತಃ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂತಿಮ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಶೀಲನೆಯೆಂತೂ ಅಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿಯ ವಿಸ್ತರಣ.

ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ತ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಚಿತ್ತ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವೈದಿಕ ಋಷಿಗಳು ಕೂಡ ಯಾವುದೋ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಹು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದೆಂದರೆ, ಅದು ತನ್ನನ್ನು ಏಕೈಕ ಬಿಂದುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಸೂಚಿಬಿಂದುವಿನ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬಲ್ಲದು ಅಥವಾ ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬಲ್ಲದು. ಮನುಷ್ಯನ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ತಂಗುವ ಅಥವಾ ವಾಸಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೇ : "ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್ ಆತ್ಮಾಸ್ಯ ಜಂತೋರ್ನಿಹಿತೋ ಗುಹಾಯಾಂ": ಮನುಷ್ಯನ ಮೆದುಳಿನ ಯಾವುದೋ ರಹಸ್ಯ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ ; ಅದನ್ನು ಆತ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚಿತ್ತ, ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞಾಬಿಂದು, ಸಮನ್ವಯಕಾರಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಡಾ. ರಾನಡೆ ಅದನ್ನು 'ಸ್ಪಿರಿಟನ್' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ, ನರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ, ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿವೆ ; ನಾವು ಹಲವು ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡು, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದುದರ ಸುತ್ತ ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಏನು? ಆದ್ದರಿಂದ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಆತ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು ; ಆನಂದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ :

ಕೋ ಹೈವಾನ್ಯಾತ್ ಕಃ ಪಾಣ್ಯಾತ್

ಯದೇಷ ಆಕಾಶೇ ಆನಂದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್

ಅದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆ, ಆನಂದಾವಸ್ಥೆ, ಅಹೇತುಕ ಸಂತೋಷದ ಅವಸ್ಥೆ, ಉದಾತ್ತ ಆನಂದಸ್ಥಿತಿ; ಸದ್ಯದ ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಿದ್ಧಿ.

ಮಾನವತೆಯ ಸದ್ಯದಸ್ಥಿತಿ ಮನುಕುಲದ ಏಕೈಕ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದೆ, ನಾವು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ದೇವರು ದಿವಾಳಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಅವನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಗಾಗ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ! ದೇವರಿಗಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ! ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವನಿಗುಂಟು ; ಆದರೆ ಈ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಶಕ್ತಿ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದರೆ ಸ್ಥಾವರ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ ; ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಂದರ್ಥ. ಭೌತಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ, ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಾವು ಪಡೆಯಬಯಸುವ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ, ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿ, ಸಂತರ ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ : ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಶರೀರದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊರಗಿರುವುದರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ತಾನು ಬದುಕುವಂತೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಗಳ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥನನ್ನಾಗಿಸುವ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ. ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನಿಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು, ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಉಂಟು ; ಆ ಮಾರ್ಗ ಹೊರಮೈಯದೇ ಹೊರತು ಕೇಂದ್ರವಾದುದಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು; ನಮ್ಮ ಮೆದುಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ, ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ - ಇಚ್ಛಿತ್ತ, ಅಸ್ವಸ್ಥಮನಸ್ಕತೆ, ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ; ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾನೆ. ಅದು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ; ಸಾಮಾನ್ಯ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತಹ ರೋಗನಿದಾನಾತ್ಮಕ ಬಗೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್, ಆಡ್ಲರ್, ಯೂಂಗ್ ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚಿನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕ ಡಾ. ಫ್ಯಾನ್ಕಲ್

ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಗುಣಪಡಿಸುವ ವಿಧಾನ ; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ರೋಗಿನಿದಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವೈಪರೀತ್ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದುಂಟು. ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ ; ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಇಡೀ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವು ಅಗತ್ಯ. ಆದರೂ, ಈ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತುಟ್ಟತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗ; ಒಳ ನುಸುಳಿರುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿ, ರೋಗಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು.

ಯೋಗ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕಲೆ. ಹಠಯೋಗ ಎಂದು ಕರೆಯತಕ್ಕದ್ದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಸನಗಳಿರಬಹುದು; ಹಠಯೋಗಿಗಳು ಆಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೂ ಉಂಟು ; ರಾಜಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಯೋಗಗಳು - ಮಂತ್ರಯೋಗ, ಲಯಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ - ಕೂಡ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಗಳು ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದುದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕೇಂದ್ರ ಮಾರ್ಗದ ಪರಿಣಾಮ. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಾದರೋ- ಡಾ. ಫ್ರಾಂಕ್‌ನದೂ ಸೇರಿದಂತೆ, ಮನೋವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಡಾ. ಫ್ರಾಂಕ್‌ನ 'ಲೋಗೊಥೆರಪಿ'ಯ ಜನಕ ; ಅದು ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ - ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತೊಡಕಿಗಲ್ಲ - ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇಂದು ಮೆದುಳುಸಂಶೋಧನೆ ಕೂಡ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಕಾಸದ ಅಧ್ಯಯನದತ್ತ ವಾಲುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಮೆದುಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉಪಕರಣ; ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೆಲೆಯಾಗಲಿ ಉಗಮವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನನ್ನ ಕೈ ಅದುರತೊಡಗಿದರೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯುವಿನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೆ, ಆ ಕೈಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಲದು, ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಏನಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು;

ಅದನ್ನು ಡಾ. ಫ್ರಾಂಕ್‌ನ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಆದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕರ ಮುನ್ನಡೆ ಆಗಿದೆ. ಈಗ ಅದು ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಗೆಗೆ ನಾನೇಕೆ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ? ಏಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವಿದೆ; ಮುಂದಿನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಅದೇ.

ಈಗ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದು? ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿರುವಂಥ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟ್ಟವೊಂದನ್ನು ವಿಕಾಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯಂಥದು ಇರಬಹುದು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀತು. ಆದರೆ ಮಾನವ ಬಹಳ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ, ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸನ್ನೆಗೋಲನ್ನಿತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಕಾಣಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಲ್ಲ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಕೂಡ ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವೇ. ಅದು ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯ, ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಾರಿ. ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಯಾವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯ ಫಲ. ಮನುಷ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ, ಅವನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯೂ ತೀವ್ರತರ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆ, ಭಾವನೆ, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಮರ್ಶಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗುತ್ತಾನೆ ; ಯಾವುದನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠದಶೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಅವರು ಜಗತ್ತಿನ ಬಗೆಗೆ, ಮನುಕುಲದ ಒಳಿತಿನ ಬಗೆಗೆ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಸದಾ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ, ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಂತೆಯೆ, ಅವರು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ನಿಧನರಾದಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ, ಅತ್ಯುನ್ನತ ಆಧುನಿಕ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕಿಂಗ್‌ಸ್ಲೇ ಮಾರ್ಟಿನ್ ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ (ಅವರೊಬ್ಬ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯಾಗಿ

ಮಾತನಾಡಿದರೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ): ಗಾಂಧೀಜಿ ವಾರವಾರವೂ 'ತಮ್ಮೊಡನೆಯೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು' ನಾವೀಗ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕುರಿತ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಷ್ಟೆ ಅವರ ಸ್ವ-ಸಂಭಾಷಣೆ ಆಪ್ತವೂ ನಿಕಟವೂ ಆಳವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ, ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ವಿವೇಚನೆಯ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯ ಫಲ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಅವರು 'ಮನುಕುಲದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ'ಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು.

ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಜ್ಞಾನದ ಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆ, ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡ ಹಾಗೂ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೆ. "ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿ" ಎಂಬುದು ಖಾಲಿ ಅರ್ಥಹೀನ ಸೂತ್ರವಲ್ಲ.

ಈ ಹೊತ್ತು ಮಾನವ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪ್ರಕೃತಿರಹಸ್ಯಗಳ ಒಡೆಯ. ಆದರೆ ಅವನೆಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದಾನೆ? ಅವನು ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಾವಾವೇಶಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ನಿಸರ್ಗಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಟವಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂಥ ನೆಲೆಯೊಂದನ್ನು ಅವನು ತಲುಪಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಚಿಂತಕನೂ ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಮನುಕುಲದ ಮತ್ತು ಅದರ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಂತ್ಯದ ಬದಲು ಮನುಕುಲದ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಕಾತರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮಾಣು ಬಾಂಬುಗಳು, ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪರಮಾಣುಶಕ್ತಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಾಶದ ಸಮರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡರೆ, ಎಲ್ಲ ಜೀವವೂ ಅಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಶಕ್ತಿಯ ಬಳಕೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಒತ್ತಡಗಳೆಂದರೆ ಅಧಿಕಾರದ ಹಸಿವು;

ಅವನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಳಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂಲಭೂತ ಒತ್ತಡಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದೊಡನೆಯೆ, ಎಂದರೆ ಮೃಗತ್ವದೊಡನೆಯೆ ಬಂದವೆ ; ಅವು ಮೃಗತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯಾಂಗವಾಗಿವೆ. ಇಂದು ಮಾನವನ ಆಲೋಚನೆ ಇಡೀ ಮಾನವತೆಯ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿವೆ; ಮನುಷ್ಯ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಸಂಯಮದಿಂದ, ನಿಯಂತ್ರಣ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯದಿಂದ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಆವಶ್ಯಕ.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದರೆ, ಮಾನವ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ ಅಥವಾ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ನಾವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲ ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರಗಳು. ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಮಗೊಂದು ನರವ್ಯೂಹವಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿರಬಹುದು ; ನಮಗೆ ಶರೀರದೊಡನೆ ನಿಕಟತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೂಡ ನಮಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ತೋರುವ ಸಂಗತಿಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಸತ್ಯ. ನೀವು ಬೆರಳಿಗೊಂದು ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿದರೆ, ನೋವು ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ; ಬೆರಳಿನಲ್ಲಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಬಹುದು ; ಬೆರಳಿಗೆ ಅರಿವಳಿಕೆ ಕೊಡಬಹುದು. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ನಾವು ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ, ಸದ್ದುಗಳಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ; ಆದರೆ ನಮಗದರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಿಜವಾಗಿ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಂತನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಅವನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಯಾವುದರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಷ್ಟು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ - ಇವು ಅವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ,

ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ದೊಡ್ಡ ಕವಿ ಟಿ.ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯೊಂದು ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸ್ತುತ್ಯವಲ್ಲದಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೂಪ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು, ದಿಟ ; ತಮ್ಮ ಉಡುಪು ಅಥವಾ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ಪರಿಸರದ ಬಗೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರದ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯ ಒಂದು ಬಗೆ, ಅವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆಯಲು ಅಥವಾ ಅಭಿನಂದಿಸಲು ತೊಡಗಿದಾಗ, ಅವರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅವರು ಕರ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಟಕವೊಂದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ; ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ 'ಪರ್ಪಸ್' (ಉದ್ದೇಶ) ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅಟ್ಟದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ; ಮೈಸೂರಿನ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರು ಅವರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಕೈಲಾಸಂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ; ಅವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನೋದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಮಾಡಿ, ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಸಿಗರೇಟು ತುಂಡುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಸುತ್ತ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಅನೇಕ ಬೀರು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳೊಡನೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. "ಇದೇನು ಕೈಲಾಸಂ? ನೀವು ಇಂಥ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದರು ಆ ವೃದ್ಧರು. ಆದರೆ ಕೈಲಾಸಂ ಕೂಡಲೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು : "ಓ ! ತಾತ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ; ಸುಯೋಧನನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ" ಅವರು ಸುಯೋಧನನ ಬಗೆಗೊಂದು ನಾಟಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ! ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಅವರ ಖಾಯಂ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಶ್ರೀ ದತ್ತೋ ವಾಮನ ಪೋತದಾರ್, ಪ್ರೊ. ರಾಜವಾಡೆ ಮತ್ತು ಇತರರು ಕೇಳಿದರು ; ಅವರ ಮುಂದೆ ಕೈಲಾಸಂ ತಮ್ಮ 'ಪರ್ಪಸ್' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಿಷ್ಟೆ : "ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಸುಪರ್ದಿನಲ್ಲಿ" ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ! ಈ ಮಾತು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಜವಾದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾನವವಿಕಾಸದ ಅನೇಕ ಘಟ್ಟಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದುಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಭೂ-ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಘಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ಜಡವಸ್ತು ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ; ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ಜೀವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಜೀವ-ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಹಂತ ಬಂತು ; ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ಜೀವ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಜೀವವಲಯದಲ್ಲಿ

ಬದುಕತೊಡಗಿತು. ದಿಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ ವಿನಾ ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆ ಜೀವವಲಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯದು, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಾದದ್ದು. ಮನುಷ್ಯ ಮನೋವಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅದರಲ್ಲಿಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಕೂಡ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮನೋವಲಯವು ಭಾವನೆಗಳ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ, ಆಲೋಚನೆಗಳ, ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆಂತೂ ಅಂತೆ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸುವ ಮಹದಾಶೆಯ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟು ಎರಡು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೊಡಲಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವುದರಲ್ಲೆ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಹಾದು ಹೋಗುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನುಭವಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾನೀಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ದಾರಿಗಳಿರುವುದು ನಿಜ : ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು ; ಇನ್ನೊಂದು ಆಧುನಿಕ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ್ದು.

ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ : ಜಾಗೃತ್, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಮತ್ತು ತುರಿಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಜಾಗೃತ್ ಎಂದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿರುವ ಎಚ್ಚರದ ಅವಸ್ಥೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾವು ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ - ಇತ್ಯಾದಿ; ನಾವು ಜಾಗೃತರಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವುಗಳ ಅರಿವೆಲ್ಲ ಇರುತ್ತದೆ ; ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಗಳು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಚ್ಚರವೇ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಆಮೇಲೆ, ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಸ್ವಪ್ನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಚ್ಚರದ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೋ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕನಸಿನ ಅವಸ್ಥೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ; ಆದರೆ ಕನಸುಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ; ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ.

ನಾನೀಗ ಸುಷುಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಪ್ನಗಳಿಲ್ಲದ, ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯೇ

ಸುಷುಪ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿರಾಮ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟು ; ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅದು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವಷ್ಟೆ. ನಾವು ಎಚ್ಚತ್ತಕೂಡಲೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ನೆನಪುಗಳೂ ಮರಳುತ್ತವೆ.

ಆಮೇಲೆ, ತುರಿಯೆ. ತುರಿಯೆ ಎಂಬುದು ಯೌಗಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೇನೂ ಹೌದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವಂಥ ಪರಮಾನಂದದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ದಿಟ, ಇಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ್ಯಗಳು ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಎದ್ದು, "ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಷ್ಟಿಯ ವಿಲೀನ ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗದು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ತಾನು ಜೀವ ಎಂಬ ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮ - ಪರಮಾತ್ಮರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಏಕೈಕ ಪರಮೋಚ್ಚ ಅಸ್ತಿತ್ವ ; ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಭಿನ್ನತೆಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಿಲನ, ಸಂಯೋಗ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯ. ಆದಕಾರಣ, ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವ್ಯಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಏಕಾಖಂಡವಾದ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಲೀನವಾಗುವಂಥ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯೇ ತುರಿಯೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಪ್ರತಿಭಾನಂದಿಂದ, ಸಾಧನೆಯಿಂದ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಆನಂದದ ಅನುಭವದಿಂದ ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹ - ಈಚೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದು ಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಭೌತಮೂಲವಾದಿಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ; ಅದು ಏಕೈಕ ಸಮಗ್ರೀಕೃತ ವಿಷಯ. ಜಗತ್ತಿನ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಷ್ಟೆ ಅವು ವಿಭಿನ್ನ ಒತ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ವಿಭಿನ್ನ ಅತಿಯುಧ್ಧಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭೌತ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಏಕತತ್ತ್ವವಾದ.

ಇನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬುದೇನು? ಯೇಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಡಾ. ರೈಯನ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಸ್. ಬೋರ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು - ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಏನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಓದಿದೆ. ಏನೋ ಒಂದು, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಗಿಂತ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ ಯಾವುದೋ ಶಕ್ತಿ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು

ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂಥದು ಉಂಟೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮನ್ನೂ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ಅದೇ. ನಾವು ವಿಶ್ವದ ಸಮಗ್ರ ಮೊತ್ತದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯಾಂಗವಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು ಎಂದು ಅವರು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ ಆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೊಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರದ, ಏಕತೆ ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಅನುಭವ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ದೂರವಾಗಿದೆಯೆಂದಾಗಲಿ ಅಲಭ್ಯವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ. ರಮಣಮಹರ್ಷಿಯವರಿಗಾಗಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಗಾಗಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತೆ ಎಂದು ಅನೇಕರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂದರೆ, ದೇವರನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿ ಕಾಣುವುದು ; ಈ ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅನುಭವ. ನಾವು ಇತರರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಸ್ವತಃ ನೋಡಲಾರದ್ದರಿಂದ, ನಾವು ಅನುಮಾನಿಸಬಲ್ಲ ಅನುಭವವಿದು ಎಂದು ನಾನವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ, ರಮಣಮಹರ್ಷಿ ಮುಂತಾದವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅವಸ್ಥೆಯಿದು. ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಋಷೀಕೇಶದ ಶಿವಾನಂದರಿಗೆ ಸಮಾಧಿಯ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತೆ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯ, ಧಾಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ತೋರಿದೆ. ಅವರು ನನಗೆ ಮಾರೋಲೆ ಬರೆದರು : "ನಾನು ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿ-ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ." ನನಗೆ ಅವರೊಂದು ದೀರ್ಘಪತ್ರ ಬರೆದರು. ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ : ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂತರು ಧ್ಯಾನ ಅಥವಾ ಯೋಗದಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಯಿದು. ಅದು ಕರ್ಮಯೋಗ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಾಗಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮಾನವನನ್ನು ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಇನ್ನು, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾದ ಯೋಗದ ಪಾತ್ರವೇನು? ಮಾನವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಇಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕೆಲ್ಲ ಯೋಗವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ವಿಶ್ವ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಉನ್ನತ ಆಯಾಮಗಳತ್ತ ಪ್ರಗತಿಯ ಯೋಗ. ಈ ವಿಶ್ವಯೋಗ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆಯೆ? ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರವೀಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಉನ್ನತ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ವಾನರನಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ, ರ್ಹಿಸಸ್ ಕಪಿಯಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ನೆಗೆತ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಯಿತು. ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಕಾಸದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಾವ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೂ ಆಗ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ! ಡಾರ್ವಿನ್ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ; ಅಥವಾ ಯಾರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ! ಆದರೂ ಅದು ನಡೆಯಿತು. ನಮಗೆ ಅದರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ; ಈಗ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನವನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : 'ಬದುಕೆಲ್ಲ ಯೋಗ' ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ; ಸ್ವತಃ ಯೋಗವೇ 'ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಿಕಾಸ'. ಮನುಷ್ಯ 'ಪ್ರೌಢ'ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ ಅರ್ಥದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ವಿವೇಚನೆಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಹೊಣೆಯಿದೆ. ಅವನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಗೇ ಬಿಡಲಾರ. "ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ; ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹಂತಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲಿ" ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಲಾರ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ : ವಿವೇಚನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಮಗು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರದು: "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಸಿದ್ದೀಯೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೀಗ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕೊನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನು ದುಡಿಯಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಏನನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ." ಇದನ್ನು ವೈಪರೀತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಅದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಿಕಾಸವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರದು. ಅರವಿಂದರು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕರೆ ಕೊಡುವುದು ಹೀಗೆ. ಅದು ಮನುಕುಲಕ್ಕಿರುವ ಹಕ್ಕು.

ಈಗ, ತುರಿಯದಾಚೆಗೆ, ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯೊಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದೇನೋ ದಿಟ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇತಕ್ಕಂದರೆ, ಮಾನವನಲ್ಲ, ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪಂಚಕೋಶಗಳಿವೆಯೆಂದು ತ್ರೈತೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ನಮಯ ಕೋಶವೆಂದರೆ, ಭೌತಿಕ ಶರೀರ ; ಪ್ರಾಣಮಯ ಕೋಶವೆಂದರೆ, ಚೈತನ್ಯ ಕೋಶ; ಮೂರನೆಯದು ಮನೋಮಯ ಕೋಶ - ಬೌದ್ಧಿಕ

ಆಲೋಚನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥದು ; ಅನಂತರ, ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಕೋಶ - ಶುದ್ಧ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಪರೋಕ್ಷ ಸತ್ಯದ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಹೊಣೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ; ಬಳಿಕ, ಆನಂದಮಯ ಕೋಶ - ಶುದ್ಧ ಸಂತೋಷದ ಕೋಶ. ತ್ರೈತೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ ; ಆದರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಇತರ ಕೋಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ : ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇನು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆ : "ಆನಂದಮಯ ಕೋಶಮಪಿ ಉಪಸಂಕ್ರಾಂತಮಿತಿ." ಎಂದರೆ, ಆನಂದಮಯ ಕೋಶದಾಚೆಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯೊಂದುಂಟು. ಅದು ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಸೂಚನೆ.

ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏಕ ಮತ್ತು ಅನೇಕವಾಗಿರುವ ಏಕಕಾಲಿಕ ಪ್ರಜ್ಞಾದ್ವಯವಿರಬಹುದು. ಈ ಏಕಕಾಲಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಹರ್ಷೋನ್ಮಾದದ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ವ ವಿಲೀನತೆಯ ಶುದ್ಧ ಉನ್ನತಾನಂದವಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದಾದರೆ, ಅದು ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅಂತಿಮ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆ, ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆ.

ಈಗ, ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ, ಸ್ವಪ್ನ, ನಿದ್ರೆ, ಉಪ-ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸುಪ್ತ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಯೂಂಗ್ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಮಾವಧಿ ಒತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡಿಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಮಾನವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರೋಗನಿದಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂತೋಧನೆ ನಡೆಸಿವೆ. ಮನಶ್ಚಾಸ್ತ್ರದ ಹಾಗೂ ಯೋಗದ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹಂತಕ್ಕೆತ್ತುವುದರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಹಾಕಿವೆ.

ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳು ಅಗತ್ಯ. ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಶಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಆತ್ಮವೂ ಸ'ಮನ್ವಯಂ ಗೋಂಡಂ ತ'ವ್ಮನ್ಯು ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವಂತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯವೊಂದು ಅಗತ್ಯ.

ನಾವು ಮಾಮೂಲಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಂಟೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ಅಥವಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವರ್ಗೀಕರಣದಿಂದ ನಾವು ತೃಪ್ತರಾಗಕೂಡದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು. ಅದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಶೋಧನೆಯ ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ ; ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳ ಮತ್ತು ನಾವು ವಸ್ತುತಃ ಅನುಭವಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ಅನುಭವಗಳ ಬಗೆಗೆ, ಆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗೆಗೆ

ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಲಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸದೊಡನೆ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ತರಗಳತ್ತ ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯೊಡನೆ ಸಹ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಏನನ್ನೂ ನಾನು ಹೊರಗಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಾನು “ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೆಸರಿಸಿರುವುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ. ಉದ್ದೇಶನಕಾರಿ ಮದ್ದುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಲಕುವ, ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ಅಥವಾ ಅದರೊಡನೆ ಹೋಗುವ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಾನು ವರ್ಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್‌ಲಿಯಂಥ ಕೆಲವರು ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರು ಅದನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ‘ಅತೀತತೆ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ‘ಅತೀತತೆ’ ಶಬ್ದ ಅನೇಕರನ್ನು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಾಂಜಾ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳಾಗಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಲೇಖಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಆಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್‌ಲಿ ಮೆಕ್ಸಿಕೊದಲ್ಲಿ ಟೆಬಾಲ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಬಳಸುವ ‘ಮೆಸ್ಕಾಲಿನ್’ ಎಂಬ ಮದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಮೂಲಿಕಾಮದ್ಯ; ನಿದ್ದೆ ಬರಿಸುವ ಪದಾರ್ಥ. ಅದು ನಮ್ಮ ಗಾಂಜಾ ಅಥವಾ ಅಪೀಮು ಅಥವಾ ಆ ಬಗೆಯದೇನೋ ಇರಬಹುದು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿ “ಪರಿಗ್ರಹಿಕೆಯ ದ್ವಾರಗಳು” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವೊಂದನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ, ತಾವು ‘ಮೆಸ್ಕಾಲಿನ್’ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದಾಗ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಅಂತಸ್ತಾಕ್ಷಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಯಿತೆಂದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರಾನುಭವಗಳು ತಮಗಾದವೆಂದೂ ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ಕಡೆಯೂ (‘ಡೆವಿಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಲೋಡನ್’) ಸ್ವ-ಅತೀತತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಆಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್‌ಲಿ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದು: ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವ-ಅತೀತತೆಯನ್ನು ಮದ್ದುಗಳು ಉದ್ದೇಶಿಸಬಲ್ಲವು ; ಯೋಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ ! ಔಷಧಿಗಳಿಂದ- ಮೂಲಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಮದ್ದುಗಳು- ಈ ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತದೆ, ಪಾತಂಜಲಿ ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸೂತ್ರ ಕೂಡ. ಅವು ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಸೂಚಿಸಿವೆಯಷ್ಟೆ.

ಮದ್ದುಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸ್ವ-ಅತೀತತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಲಾಸ್

ಏಂಜಲಿಸ್‌ನ ಜನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರೊಡನೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದೆ. ಅವರು ಪ್ರಾಯಃ ಆಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್‌ಲಿಯವರನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. ಅವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ : ‘ಮೆಸ್ಕಾಲಿನ್’ದ ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಆಲ್ಡಸ್ ಹಕ್ಸ್‌ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದು ಸ್ವ-ಅತೀತತೆ, ‘ತನ್ನಿಂದಾಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದು’ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉನ್ನತ ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು. ಅವರು ಈ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು : ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಇದು ತಪ್ಪು ಭಾವನೆ. ಮದ್ದುಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ತನ್ನಿಂದಾಚೆಗೆ ಹೋಗುವಂಥ ಭ್ರಮೆಯೊಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಯೋಗ ಸಾಧಿಸುವುದು ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ಅವಸ್ಥೆ, ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಪಡೆಯುವಂಥದು ; ಮದ್ದುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ಏನನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಹಾಗೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಈಗ ಎಲ್‌ಎಸ್‌ಡಿಯೇನೊ ಲಭ್ಯ. ಅದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಮದ್ದು. ಆಮೇಲೆ, (ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಈಗ ತೀರಿಕೊಂಡಿರುವ) ಸ್ವಾಮಿ ಕುವಲಯಾನಂದರನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ ; ಅವರು ಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಮಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕೂಡ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಸ್ವ-ಅತೀತತೆಯ ಆ ಬಗೆ ಒಂದು ವಿಧದ ಭ್ರಮೆಯ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಈ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಮದ್ದುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ; ಆದರೆ ಅವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳಷ್ಟೆ. ಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಬಲ್ಲದ್ದು ಒಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅವಸ್ಥೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ; ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವಂಥ ನಮ್ಮ ಮೆದುಳಿನ ಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಉಪನ್ಯಾಸ ೨

ನಮ್ಮ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ, ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಅದರ ಸಾಧ್ಯತೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು, ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಅದರ ವಿಕಾಸದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನೂಲಕ, ತನ್ನೊಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಲು

ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರನ್ನು ಕುರಿತು ಸತ್‌ಪ್ರೇಮ್ ಅವರ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು, 'ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಹಸ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಶೀರ್ಷಿಕೆ "ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು" ಅಥವಾ "ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಹಸ." ಲೇಖಕರು ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿವಿಧಾನುಭವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ರಾಜಕೀಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಋಷಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೊಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳನ್ನು, ಅದರ ಎತ್ತರ, ಆಳಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯದಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಸಾಹಸ, ಅನುಭವಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಬಹು ಮೌಲಿಕವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಅಪಾರ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪೂರ್ಣಯೋಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ; ಅದು ಮಾನವಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಾನವನನ್ನು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯತ್ತ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಗತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿಕಾಸದ ಅದೃಷ್ಟಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ ಅತಿಮಾನಸಶಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ 'ದಿವ್ಯಜೀವನ'ದ ಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ, ಪೂರ್ಣಯೋಗ.

ನಮಗೆಲ್ಲ ಬಹುಪರಿಚಿತವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು - ಎಂದರೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು - ನಾನೀಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ನನ್ನ ಪರಿಗ್ರಹಣಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ 'ಬಾಹ್ಯ'ವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಅರಿವು ನನಗುಂಟು ; ಈ ಶಕ್ತಿಗಳು ನಾನು ಕಾಣುವ ಅಥವಾ ಮುಟ್ಟುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚಯಿಸುತ್ತೇನೆ ; ಆ ಸಂಚಯ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳ- ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲ- ಅರಿವು ನನಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೃದಯದ ಬಡಿತ, ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಮತ್ತು ನರವ್ಯೂಹದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಕೆಲವು ಚಲನೆಗಳ ಅರಿವು ಕೂಡ ನನಗುಂಟು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಜೀರ್ಣಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೆದುಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೀಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಸಾಗುವ ಕೆಲವು ಆಂತರಿಕ ಚುಟವಟಿಕೆಗಳ

ಅರಿವು ನನಗೆ ಪಾರ್ಶ್ವಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು.

ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯಾಂಶವೆಂದರೆ, ನಾನೇನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಏನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ನನಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟೆಂಬುದು. ನನಗೆ ಅರಿವಿರುವ ಮೂರು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳಿವು. ನಾವು ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವ ಅವಸ್ಥೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ ; ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ : ನಾವದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆವು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾವು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿರಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯ ನಷ್ಟವೆಂದರೆ, ಬದುಕಿನ ಅರಿವಿನ ನಷ್ಟವೇ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ : ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದುಕುವ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ ; ಏಕೆಂದರೆ, ಎಪ್ಪತ್ತರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಮಾತ್ರ ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ! ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯೂ ಜಾಗರೂಕನೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಎಚ್ಚರ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿ, ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಗತ್ಯವಾದುದೇನೆಂದರೆ, ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುವುದು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನನಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅದು, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ- ನಮ್ಮ ದೇಹದೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕೂಡ- ಕೇವಲ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ನೂತನ ಭಾವನೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಕಾರ ಕೊಡುವುದು ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯತಕ್ಕದ್ದರಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತಾವುದೇ ಅವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಈ ಬಾಗಿಲ ಮೂಲಕವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಾವು ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ನಾವು ಏನೇನನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಹ ಅಥವಾ ನಾವು ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳಿವು.

ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಬಾಗಿಲು ; ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಅವಸ್ಥೆ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಮಗಳ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿನ ದೋಷ ಅಥವಾ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುವ ವಿಧಾನದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಯೋಗಪಥ.

ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ನಮಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕೆಲವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ಉಂಟು ; ಆದರೆ ಅವರು ಅಪವಾದಗಳು. ಜ್ಞಾನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾದಷ್ಟೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾಗಿರುವುದೇಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಡೀ ಹಗಲು ಮತ್ತು ಇರುಳು ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತದೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಾವು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ, ವಿಫಲವಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉಪಕರಣವಾದ ಮೆದುಳು ಹೊರತು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರುತ್ತದೆ ; ಶೇಖರಗೊಂಡ ಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲ ಇರುತ್ತದೆ ; ಆ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ; ಅವು ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಉಪಕರಣ, ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಆಲೋಚಿಸುವ ಮೆದುಳಿನ ಶಕ್ತಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ, ವಾಚನಕ್ರಿಯೆಯ ನಡುವೆ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ; ನೀವು ತೂಕಡಿಸುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಮತ್ತೆ ಐದು ನಿಮಿಷ ಅಥವಾ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಉಪಕರಣದ ವೈಫಲ್ಯ ; ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿಯದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಶರೀರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಸಾಧಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಧಿಯನ್ನು ಇತರರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರು ಕೆಲವರುಂಟು. ನೆಪೊಲಿಯನ್ ಕೇವಲ ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳ ನಿದ್ರೆಯ ನಂತರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಐದು ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಇಷ್ಟು ಬಂದಾಗ ನಿದ್ರಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉನ್ನತ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು, ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಎಚ್ಚರ, ಜಾಗರೂಕತೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದು, ಅವರನ್ನದು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಜಾಗೃತರನ್ನಾಗಿರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಧ್ಯೇಯ ;

ಆ ಧ್ಯೇಯದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಆ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮತ್ತು ಆ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವೂ ಜಾಗರೂಕವೂ ಆಗಿಸಿ, ಮೈಗೂ ಮೆದುಳಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನೀಯತಕ್ಕದ್ದು. ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವ ಸಂಕಲ್ಪ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯ ದಾಟಿ ಹೋಗಲಾಗದಿರಬಹುದಾದ ಪರಿಮಿತಿಯೊಂದುಂಟು. ಶರೀರದ ಹಾಗೂ ನರವ್ಯೂಹದ ರಚನೆ, ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪೂರೈಕೆಯ ವಿಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಅಗತ್ಯ. ಸ್ವತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯೇ ಇತರ ಕೆಲವು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾಧಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನಾವು ತಡೆಯುವುದು ಹಾಗೆ. ಆಗ ನಾವು ಪಾರ್ಶ್ವಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಪಾರ್ಶ್ವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಅದೇನೇ ಇರಲಿ. ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಒತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಷ್ಟು: ನಾವು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ.

ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ, ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ನರವ್ಯೂಹ ಹಾಗೂ ಮೆದುಳು ಮುಖ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳು. ಆದರೆ ಉನ್ನತ ವಿಕಾಸದ ವಿಷಯವೇನು? ಈಗಿನ ನರವ್ಯೂಹದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಮೆದುಳಿನ ನೆರವಿನಿಂದ ಅತಿಮಾನವತೆಯ ಹಂತಕ್ಕೇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂದು ನಾನೊಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬರುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಅತಿಮಾನವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರವಾದ, ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾದ ವಿಭಿನ್ನ ನರವ್ಯೂಹ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಮೆದುಳು ಇರುವುದೇ? ಅಥವಾ ಅತಿಮಾನವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿರಬಹುದಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಈಗಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಾದ ಕೆಲವರನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ನರವ್ಯೂಹವನ್ನೂ ಮೆದುಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ಮತ್ತು ಜಾಗರೂಕವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳುಂಟು ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾಯನ್ನೂ, ಎಮ್ಮೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಎಚ್ಚರ, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ನಾಯಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ. ನಾವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಬಲ್ಲೆವು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಶರೀರದ ಸ್ಥೂಲತೆಯಲ್ಲಿ, ನರವ್ಯೂಹದ ಮಾಂದ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂತೆಯೆ ಮೆದುಳಿನ ಶಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ, ಮಾನವನ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ತನ್ನ ನರವ್ಯೂಹದ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ ಅಲ್ಲೆ ಉಳಿಯಬೇಕೆ?

ಆಜನ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು; ಅದು ನಿಯತ ನವಜನಾಂಗವೊಂದರ ಆಗಮನಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುಚ್ಚಾಟಿಕೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ಮಹಾ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪಿಟ್ರಿಂ ಸೊರೊಕಿನ್ ಅವರಿಗೆ ಹಾಕಿದೆ (ಅವರೀಗ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ). ೧೯೬೦ ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದೆ. ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಗಳೆರಡರ ಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಣತರಾದ ವಿರಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರು. ಅವರು ಕ್ರಿಸ್ತನ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೆಂತೋ ಅಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೂಡ ; ಕ್ಯಾಂಟ್, ಹೆಗೆಲ್ ಮತ್ತು ಇತರರ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಶಂಕರ, ಮಧ್ವ, ರಾಮಾನುಜ, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದೋ ಮತ್ತಿತರರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಹ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಕೇಳಲು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಲು ನಾನು ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ಅವರು ಕೂಡಲೆ ನನಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧನೊಬ್ಬ ಅತಿಮಾನವ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಸ್ತನೊಬ್ಬ ಅತಿಮಾನವ ಎಂದೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆ ಹಂತವನ್ನು ಈಗಿನ ನರವ್ಯೂಹ ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನ ಮೂಲಕ ಮುಟ್ಟುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ ನಾವು ಭಾವಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಇಡೀ ಮನುಕುಲ ಈಗಿನ ಮೆದುಳು ಮತ್ತು ನರವ್ಯೂಹಸಹಿತ ಅತಿಮಾನವತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೇಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರು. ತುಂಬ ಜಾಕರೂಕನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಗ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮಂದಮತಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜಡವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಗತಿ, ವಿಕಾಸಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಥ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವಿವರಿಸೋಣ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೆ ನಡೆಯುವ ಕೊಲೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರೋ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಬಹುದು : ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದೇನಿದೆ? ಯಾರಾದರೂ ಸತ್ತರೆ, ಅದರಿಂದೇನು? ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾದರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಗೂ ನಮ್ಮಂಥ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ತ್ವರಿತತೆ. ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಅಂತರ, ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಲು ನಾನು ಈ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ, ಈ ಬಗೆಯ

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಮಾಣಗಳಿರಬಹುದು. ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು ; ಅದರೊಡನೆ ಭಾವಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಲಾರದವನಾದರೆ, ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಲಾರದವನಾದರೆ, ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ ತಪ್ಪು ನಡೆಯದಂತೆ ಮತ್ತು ಸರಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರದವನಾದರೆ, ಅವನನ್ನು ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾರೆವು. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಈ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಮನ್ವಯಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಐಕ್ಯಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ.

ನಾನೀಗ ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಳು ಅಥವಾ ಎಂಟು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಲು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಆ ಅವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅದು ನೆರವಾಗುವ ಬಗೆ - ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಹಗಲುಗನನಿದು. ಇದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲೂ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತರ ಅವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಗಲುಗನನಿನ ಅವಸ್ಥೆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಹಗಲುಗನನಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಶಾ-ಸಂಕಲ್ಪ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಿರುತ್ತದೆ. ಹಗಲುಗನನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಿಯತವಾಗಿ 'ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತೇಲುವ, ದುರ್ಬಲವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಸೆಗಳು ಆಕಾರಗೊಳ್ಳುವಂಥದು ಹಗಲುಗನನು. ಅದು ಅಳಿಸಿಹೋಗುವಂಥದು; ಕ್ಷಣಭಂಗುರ ಅಥವಾ ಆ ತೆರನಾದ್ದು. ಏನಾದರೂ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಸದ್ದು ಇದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲವೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೆ ಅಥವಾ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವನಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವನು ಕೂಡಲೆ ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲುಗನನು ಕಾಣುವುದೊಂದು ಬಹಳ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ ಅವಸ್ಥೆ ; ಏಕೆಂದರೆ, ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಶಾಪೂರೈಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವುದೇನು? ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ; ಸಂಗತಿಗಳ

ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮಿಶ್ರಣ ಅಥವಾ ಒಗ್ಗೂಡಿಕೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಲಿದ್ದೇನೆ. ಹಗಲುಗನಸಿಗೂ ಸ್ವಪ್ನ ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನದನ್ನು ಜಾಗೃದವಸ್ಥೆಯಿಂದ, ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಹಗಲುಗನಸುಗಾರ ಭ್ರಮಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮೂರನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಾದ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ : ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅದರ ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಅನುಭವಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಗಲುಗನಸಿನ ಅನುಭವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದಾದರೂ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿರಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾನಾದರೂ, ನಿद्रಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ ; ಆದರೂ ಆ ಕನಸುಗಳನ್ನವನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಾಗತಕ್ಕವು ಬಹಳ ಸ್ಫುಟವಾದ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎಚ್ಚರದ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕನಸುಗಳು ಮಾತ್ರ ; ಅದೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾಣುವಾಗ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾವು ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಮಗೀಗ ನೆನಪಿವೆ? ಒಂದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಪುನರಾವರ್ತಕ ಕನಸುಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಬಲ್ಲವು. ಏನೋ ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯವಿದ್ದರೆ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕನಸುಗಳು - ಅವೇ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತವು - ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ವಿಷಯವು ಬಹುತೇಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರತ, ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದಣಿವು, ಆಸಕ್ತಿರಾಹಿತ ಅಥವಾ ಕವಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿರ್ದಯಿಂದಾಗಿ ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ಹಿಡಿತ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಾಗ ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರೂಕ್ಷ ಕ್ರೀಡೆಯೇ ಕನಸುಗಳು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಅವಶ್ಯವೂ ಆದುದರೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಗೃತ ಮೇಲ್ಮೈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೆಳಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಳದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹೊರಣವೇ ಆದ ಸ್ಮೃತಿ, ಪ್ರೇರಣೆ, ಭಾವನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ವಿಪುಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ನರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಪದರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಅದೇ ಸಾಮಗ್ರಿ. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆ ಕಾರ್ಯಮಗ್ನವಾಗಿರುವುದು ಅದರೊಡನೆಯೇ. ನಮ್ಮ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಂಬಂಧ, ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ಯ. ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನಾವು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆ, ಭಾವನೆ, ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಯಾವುದೇ ಸುಸಂಬಂಧಿತ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಕೃಬ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಪ್ರಭಾವಮುದ್ರೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸುಸಂಬಂಧವೂ ಸ್ಫುಟವೂ ತುಸು ಕ್ರಮಬದ್ಧವೂ ಆಗಿದ್ದಾಗ, ನಮಗೆ ಕನಸಾಗಿ ತೋರುವುದು ಆ ಸಾಮಗ್ರಿಯೇ. ನಾವೊಂದು ಕನಸನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕನಸಿನ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞೆ ಆಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದಾಗ. ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಗತ್ಯವೊಂದನ್ನು ಕನಸು ಈಡೇರಿಸುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೊರದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಅದು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾಮನೆಯ ಒತ್ತಡದ ಅಗತ್ಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ ಆದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುಗೆ.

ಇನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಇದು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ. ಕಲ್ಪನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಹತ್ತರ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಸೃಜನಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ನ್ಯೂನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೇನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ? ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅವು ಉದ್ದೇಶಸಣಿತವಾಗಿದ್ದು, ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಕಸ್ಮಿತೆಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲಾಗುವಂತೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ, ಎಲ್ಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು, ಎಲ್ಲ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳು ಕಲ್ಪನೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು. ಮಹತ್ತಾದುದು, ಒಳಿತಾದುದು, ವೀರಯುತವಾದುದು ಎಂದು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚೋದಿಸುತ್ತದೆ, ಕಲ್ಪನೆ. ಕಲ್ಪನಾಮಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾರ, ರೂಪಗಳನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಭವಿಷ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಕರೆ ; ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲೆವೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. “ನೀನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನಾಗಬಯಸುವೆ?” ಎಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದಾಗ, ಅವನು ಹೀಗೆನ್ನಬಹುದು : “ನಾನೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸ ಅಥವಾ ವೀರನಾಗಬಯಸುತ್ತೇನೆ ; ನಾನೊಬ್ಬ ಯೋಧನಾಗಬಯಸುತ್ತೇನೆ ; ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನಾಗಬಯಸುತ್ತೇನೆ.” ಅವನಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಕಲ್ಪನೆ : ನಾನು ಆಗಬಯಸುವುದು ಇದು.

ಅವನಿಗೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಕಷ್ಟಗಳ ಅರಿವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮೊದಲ ಶಾಲಾಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲೇ ನಪಾಸಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅವನು ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗದೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಗುವಿನ ಕಲ್ಪನೆ ತಾನು ಕಂಡದ್ದರ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದದ್ದರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಮೆಗಳೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ- ಅದು ವಿದ್ವಾಂಸನೊಬ್ಬನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿರಬಹುದು, ಯೋಧನೊಬ್ಬನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿರಬಹುದು, ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿರಬಹುದು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವನು ತನ್ನದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಅವನು ಆ ಚಿತ್ರದತ್ತ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ, ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ; ಆಮೇಲೆ ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಯುವಜನರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಏನು ನಡೆಯಲಿದೆ ಅಥವಾ ಅವರೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಅಥವಾ ಮಾಡಲಾರರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ; ಅದು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾಮಗ್ನರಾಗುವುದರ ಬದಲು, ಅದು ಒಂದು ದಿವಸ ಮೂರ್ತ ಸಂಕಲ್ಪದ ರೂಪ ತಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಿವಾಜಿ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ತಾಯಿ ಜೀಜಾಬಾಯಿ ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣಗಳ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವೀರಕಾರ್ಯಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸಿದುವು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಥದೇನನ್ನೂ ಈಗ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎನ್ನಲಾಗುವ ಐದನೆಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕೈಕ ಭಾವನೆ ಅಥವಾ ಏಕೈಕ ಧ್ಯೇಯ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಶೀಕರಣ ಬಹಳ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಒಂದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಬಂದು ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು - ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದಂತೆ 'ಅಭೀಕ್ಷಂ ಸಂಕಲ್ಪಃ' - ಅಥವಾ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉರಿಯುವ ಸ್ತಿಮಿತ ಜ್ವಾಲೆಯಂತಿರಬಹುದು. ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅವನು ತುಳಿಯಬಲ್ಲ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುನ್ನತವಸ್ಥೆಗೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಆಗಾಗ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಕಿಡಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಅದು

ಪ್ರಚೋದಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದರೆ, ಇತರರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಅವನೊಬ್ಬ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ, ಪ್ರತಿಮಾನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿ, ಅವನ ಶಬ್ದಪ್ರಭುತ್ವ ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕ ಉಪಕರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ತೋರುವ ಹೊಳಹು : 'ಕ್ಲಿಕ್' ; ಅದರಾಚೆಗೆ ಯಾವ ಅನುಭವವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಾಲ, ದೇಶಾತೀತವಾದದ್ದು. ಕಾಲದೇಶಗಳ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕ್ಷಣ ; ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸಹಜ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ನಂತರ ಕಾಲ, ದೇಶಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಭಾವನೆ ಆಕಾರಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೊಡನೆಯೆ, ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಶಬ್ದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬೆಳಕಿನ ಹೊಳಹು ನಾದ, ಶಬ್ದಗಳ ಆಕಾರ ತಳೆಯಲು, ಕಾಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರ-ಅಕ್ಷರದ ನಡುವೆ, ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದದ ನಡುವೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲ, ದೇಶಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು.

ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ, ನಾವದನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಪ್ರಚೋದಿಸಬಹುದಾದ ಏನೋ ಒಂದಲ್ಲ. ನಾವು ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವುದೋ ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಹಟಾತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ : ಅದು ತಪಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು, ಸಮೃದ್ಧವಾದ ವಾಚನವಾಗಿರಬಹುದು, ಮಹಾತ್ಮೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಿರಬಹುದು; ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದರ ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೊತ್ತದ ಫಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಗ್ರ ಬದುಕು ಬದಲಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಮಹಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಹು ಶಕ್ತಿಯುತ ಅವಸ್ಥೆ.

ಆಮೇಲೆ, ಸಮಾಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಆರನೆಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆ. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇನು? ವಸ್ತುತಃ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಾಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವುದೋ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಯಂಚಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಂತಲ್ಲ ಸಮಾಧಿ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತಿದ್ದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಮತ್ತು ಏನಾದರೂ ಸಾಧಿತವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಶಕ್ತಿ. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ, ನಾವು ನಮಗೆ ಅತೀತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ ; ಏಕೆಂದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮಿಂದಾಚೆಗಿರುವ

ಶಕ್ತಿಯೊಂದರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಚಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ; ಅದು, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಪುಟಗಳಷ್ಟಾಗಿಬಹುದು. ಅವನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬಹಳ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ ; ಹಾಗಿರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಯಾವನೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ : “ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹತೋಟಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ; ಯಾವುದೋ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ; ಆಗ ನಾನು ಬರೆಯತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬರೆಯಲೇಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಆಯಾಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ ; ಅನಂತರ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ನಾನು ನಿದ್ರಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಾನಾಗಲಾರೆ.” ನಾನು ಸ್ವತಃ ನೋಡಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಾಧಿಯೊಂದರ ವರ್ಣನೆಯಿದು. ನಾನು ಸ್ವತಃ ಕಂಡಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಾಧಿಯೊಂದರೆ, ಸಮಾಧಿಗೆ ಸಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನದು. ಅವನು ಮಾತನಾಡುವುದು, ನಡೆಯುವುದು, ತಿನ್ನುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಅವನು ತುಸು ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ; ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಸಮಾಧಿಮಗ್ನನಾದ. ಏನಾಯಿತು? - ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪೂರ್ತಿ ತೆರೆದಿದ್ದುವು ; ಆದರೆ ಅದು ನೆಟ್ಟ ನೋಟವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮೈ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಅಲುಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗಲೂ ಅವನು ಅಲುಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಅಥವಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಿದ್ದ ನಂತರ, ಅವನು ತನಗಾದ ದರ್ಶನದ ಉಜ್ವಲ ವರ್ಣನೆಯೊಡನೆ ಹೊರಬಂದ. ಅವನು ಬಹಳ ಮಾತಾಳಿಯಾಗಿದ್ದ ; ದರ್ಶನ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು; ಅನಂತರ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನೊಂದು ದರ್ಶನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು ; ಆ ದರ್ಶನ ವಿಶದವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅವನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ : “ನೀವಿಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದುದಾಗಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಅಲುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಲಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು. ಯಾವುದೋ ಘಂಟಾದ್ವನಿಯ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಾದದ ಅರಿವಷ್ಟೆ ನನಗಿದ್ದು.” ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆಷ್ಟೆ ಇತ್ತು.

ಈ ಬಗೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೃತಕವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಬಹುದಾದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವುದೋ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಅಥವಾ ಅಂತಹದೇನನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎರಡು ನಿರ್ದಾರಗಳು ಐಚ್ಛಿಕ ಸಮಾಧಿಯ ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆಯ ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನದ ಅಥವಾ ಮನನದ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಆ ವಿಧದ ಮತ್ತಾವುದರ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಹೀಗೆ ಬಂದು ಹಾಗೆ ಹೋದುವಷ್ಟೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ - ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವುದು - ಎರಡು, ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಅನಂತರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಅಂತಹುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಬರೆದ ಕವಿತೆ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಫೂರ್ತವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗದ, ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆ.

ಅನಂತರ, ಮಹೋತ್ಕರ್ಷ ಮತ್ತು ಆನಂದೋನ್ಮಾದ ಎಂಬ ಏಳನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ. ಉತ್ಕರ್ಷ, ಉನ್ಮಾದಗಳ ನಡುವೆ ನಾನು ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ಮಾದ ಬಹಳ ಆಳವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಗಾಢವಾದದ್ದು. ಉತ್ಕರ್ಷದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೇಹದ ಎಳೆಎಳೆಯಲ್ಲೂ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೊಂದು ಉನ್ನತ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದಂತೆ ಅವನಿಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಉತ್ಕರ್ಷವಸ್ಥೆ. ಆದರೆ ಆನಂದೋನ್ಮಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನಿಂದಾಚೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ಕರ್ಷವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಆನಂದೋನ್ಮಾದದಲ್ಲಿರಬಲ್ಲ. ಉತ್ಕರ್ಷ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದದ್ದು ; ಅದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಒಬ್ಬನ ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದುದರೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವುದರ ಫಲವೇ ಆನಂದೋನ್ಮಾದ. ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಆನಂದೋನ್ಮಾದ ಕಡೆಯ ಮಾತಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಮಿಲನದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುವ ಆನಂದೋನ್ಮಾದವು ಸುಖಾನುಭವದ ಎಲ್ಲೆ ಎಂದೂ ಅವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನಂದೋನ್ಮಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ - ಯಾವುದೋ ಮದ್ದು ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಆನಂದೋನ್ಮಾದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು. ಆ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಆನಂದೋನ್ಮಾದ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯೋಗದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಥವಾ ಅನಂತದೊಡನೆ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಆನಂದಮಯ ಕೋಶ. ಒಮ್ಮೆ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಸ್ತಿ ; ಒಬ್ಬರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗ. ಬಹು ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ; ಆದರೆ ಸಮಾಧಿ ನಿದ್ರೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ನಿದ್ರೆ ಸಮಾಧಿಗೊಂದು ತಡೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಮಾಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಮಾಧಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ, ಜೀವಾತ್ಮ - ಪರಮಾತ್ಮರ ಐಕ್ಯ ಸಂಸರ್ಗಗಳ ಅನುಭವ ಮೂಲಭೂತ ಪರೀಕ್ಷೆ. ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಉತ್ಕರ್ಷ, ಆನಂದಾನುಭವಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸುಖೋದ್ರೇಕ ಮಾತ್ರ. ಅದು ಅತೀವ ಸಂತೋಷ, ಹರ್ಷ ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಅನಂತರ, ಎಂಟನೆಯದೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾಢನಿದ್ರೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ಹಂತಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಭಾಗಶಃ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ; ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಾವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಾವವೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಣದ ಅಭಾವವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಬಹಳ ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಮೂಲು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಸವೇಗ ಮೆದುಳುಕ್ರಿಯೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ, ನರವ್ಯೂಹ ಮತ್ತು ಮೆದುಳು ನವೀಕೃತವಾಗಿ, ನಿದ್ರೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮರಳುತ್ತವೆ. ಮೆದುಳು ಕೂಡ ನಾವು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಏನೋ ಒಂದಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾದ ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಯಸಿದಾಗೆಲ್ಲ ನಿದ್ರಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಬೇಕು ; ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಾಗೆಲ್ಲ ಎದ್ದೇಳಬಲ್ಲವನಾಗಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಳಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗದು. ಮೆದುಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನರವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿರಾಮವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ರದ್ದುಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಾವದನ್ನು ನಿದ್ರೆಯ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಕಲ್ಪಿತ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳಿಂದಾಗುವ ನಿಯಂತ್ರಣವಲ್ಲ.

ಇನ್ನು, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು: ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಮೂರ್ಛೆ. ಅದು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಿದ್ದೀತು. ಯಾವುದೋ ತೀವ್ರ ದೈಹಿಕ ಹಾನಿ, ಯಾವುದೋ ಮೂಳೆಮುರಿತ ಅಥವಾ ಅಂಥದು ಮತ್ತೇನೂ ಆಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಮೆದುಳು ಜಡವಾಗುವಂಥ ಯಾವುದೋ ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಅದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಯಕವಿರಲೂಬಹುದು. ರಕ್ತ ಮೆದುಳನ್ನು ತಲುಪದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ

ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನನಾಗಬಹುದು. ಮೆದುಳು ಮಾನವಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಸಿತವಾದ ಅಂಗ ಎಂದು ನಾನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಣೆಗೊಂಡು, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಮಾವಧಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೇಹದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪರಿಚಲನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯ ಹನ್ನೆರಡರಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಮೆದುಳಿನ ರಕ್ತಪೂರೈಕೆಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮೆದುಳಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ರಕ್ತವನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿರಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಮಗುವಿಗೆ ಕೇವಲ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ, ಮೆದುಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕೂಡ ಆ ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಮೊದಲಾಗಬಹುದು. ಬೆಳೆಯತೊಡಗುವುದು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ; ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಿ 'ನಾನು' ; ಒಂದು ಸಂಯೋಜಕ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡ. ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಹೃದಯ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದೇ ಅಂಗವಲ್ಲ, ಮೆದುಳು. ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೀಡಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗುವ ಕಡೆಯ ಅಂಗವೆಂದರೆ ಮೆದುಳು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾವಾಗ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ವಿವಾದವಿದ್ದಿದೆ. ನಾಡಿ ನಿಂತಾಗ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಯೆ ಅಥವಾ ಮೆದುಳಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತಾಗ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಯೆ? ನಾಡಿಮಿಡಿತ ನಿಂತಮೇಲೂ ಮೆದುಳಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ರಕ್ತ ಆಗಲೇ ಮೆದುಳಿಗೆ ಸರಬರಾಜಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಮೆದುಳಿನ ಯಾವುದೋ ಭಾಗವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೆದುಳು ರೇಖಾಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಮೆದುಳಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಹೃದಯ, ಮೆದುಳುಗಳೆರಡೂ ಕಾರ್ಯ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಬಂದಿದೆ. ಹೃದಯ ನಿಲ್ಲುವುದಷ್ಟೆ ಸಾಲದು; ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೆಲೆಯಾದ ಮೆದುಳು ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು, ನಾನು ತುರಿಯ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿಯ ಹತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಮಾನವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಮುನ್ನೂಹಿಸುತ್ತದೆ, ತುರಿಯ. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರತೆ ಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯಯುತ ಸಂಯೋಜನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಆಂತರಿಕ ಘರ್ಷಣೆ, ಉದ್ವೇಗ, ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇದೆಲ್ಲ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಮತ್ತು ವ್ಯಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯಾಂಗವೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಅವನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ,

ವ್ಯಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸಮೀಕರಣದ ವಿಶಿಷ್ಟಾನುಭವವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಸಮೀಕರಣದ ಅನುಭವವನ್ನು ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ :

“ಏಕಾತ್ಮ -ಪ್ರತ್ಯಯಾಪಾರಮ್ ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮಮ್.”

[ಎಂದರೆ ಏಕತೆಯ ಗಾಢಾನುಭವ ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖ ಹೊಮ್ಮುಗೆಯ ಅನುಭವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಾವ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚ, ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೊಮ್ಮುಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಂಸರ್ಗಾನುಭವದ, ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಹೊರಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಮೀಕರಣದ ಅನುಭವದ ವಿನಾ ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅನುಭೂತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ, ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ಅರಿವು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ :

ಉಪದ್ರಷ್ಟಾ-ನುಮಂತಾ ಚ
ಭರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ
ಪರಮಾತ್ಮೇತಿ ಚಾಪ್ಯುಕ್ತೋ
ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪುರುಷಃ ಪರಃ

ಅವನು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ. ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಅವನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವವನು ಅವನು ; ಅಗತ್ಯವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಒದಗಿಸುವವನು ಅವನು. ಭೋಗಿಸುವವನು ಅವನು. ಅವನು ಮಹಾಪ್ರಭು. ಅವನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಪುರುಷ.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಗೀತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ :

ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವಸ್ಯಃ
ಪರಮಾತ್ಮೇತ್ಯುದಾಹೃತಃ |
ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯಮಾವಿಶ್ಯ
ಭಿಭತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ ||

ಬೇರೆಯಾದ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ

ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ನಡುವೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದೆ, (ವಿಶ್ವದ) ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ; ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ - ಮಾನವ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವವನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದಿದರೆ, ವ್ಯಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವ್ಯಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಷ್ಟೀಕೃತ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಏನೋ ಒಂದಾಗಿ, ಅನೇಕದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪರಿಗಣಿಸುವವರೆಗೆ, ಅದು ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಅನ್ಯವಾಗಿ, ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿವಿಧ ಶಕ್ತಿಗಳ ಐಕ್ಯದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಪರಿಹಾರದ ನಂತರ, ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನು (ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು) ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ತುರಿಯದಾಚೆಗಿರುವ ಸಂಭವನೀಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆ : “ಆನಂದಮಯ ಕೋಶಮಪಿ ಉಪಸಂಕ್ರಮತಿ.” ಇದು ತುರಿಯಂತೀತಾವಸ್ಥೆಯ ಸೂಚನೆಯಿರಬಹುದು. ಆ ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮತ್ತು ಪರಿಣಮನದ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ ; ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪರಿಣಮನಗಳೆರಡೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅನುಭವವು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪರಿಣಮನದ ಅನುಭವವಾಗಲಿ, ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಸಹ-ಪರಿಣಮನದ ಅನುಭವವಾಗಲಿ ಆಗಿರದೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಪರಿಣಮನದ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬಹುದು. ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಆನಂದ, ಪರಮಾನಂದ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಲೀಲಾಭಾವ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಅವಸ್ಥೆಯಿರಬಹುದು. ಅದಲ್ಲ ದೈವೀಲೀಲೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಆನಂದದ ಹೊಮ್ಮುಗೆಯಷ್ಟೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಯಾವುದರೊಳಗಿನಿಂದಲೋ ಆನಂದವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಲ್ಲ; ಅದು ಆನಂದದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಆನಂದದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಿಕೆ. ಮಕ್ಕಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದರಿಂದ ಅವರು ಆನಂದವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ನೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ, ಅಥವಾ ಆಡುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆನಂದವನ್ನು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹಣವನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಚರ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದರೆ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆನಂದ ನಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಉಂಟೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಮಟ್ಟಿಗೆ, ಅವರು ಆನಂದದ ಬುಗ್ಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದು, ಕೇವಲ ಆನಂದದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

ಒಂದು ಹೂವು ಅರಳಿದರೆ, ಆನಂದದಿಂದ ಅರಳುತ್ತದೆ. ತುರಿಯಾತೀತಾವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆಯೊಂದುಂಟೆಂದು ನಾನು ಭರವಸೆ ಕೊಡಲಾರೆ. ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ ಉದ್ಧೃತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ.

ಆಮೇಲೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆ : ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದುಕಿರುವಾಗ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ವಿದೇಹಮುಕ್ತಿ - ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಮುಕ್ತಿ - ಹಾಗೂ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮರಣದ ನಂತರ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದ ಮರಣೋತ್ತರ ಅವಸ್ಥೆ, ವಿದೇಹಮುಕ್ತಿ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವಗಳಾಚೆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕೂಟವೆಂಬ ಅರ್ಥದ ಯೋಗವೊಂದು ಕಲೆಯೆಂತೋ ಅಂತೆ ಮಹಾವಿಜ್ಞಾನ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಪಾತಂಜಲ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ :

“ಯೋಗಃ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧಃ”

ಯೋಗವು ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳ ನಿಲುಗಡೆ. ಆಗ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮ್ಮನ್ನು ‘ನಿರುಪಾಧಿ’ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಗಾಗ ನಮಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಉಪಾಧಿಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು, ವಿವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುವಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ನಾವೇ ನೆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಲುವಾದ ಎಳೆಯಿಂದ ನಾವು ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತೇವೆ. ಜೇಡರ ಹುಳುವೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಲೆಯೊಂದನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತದೆ ; ಆದರೆ ಅದರ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತದೆ. ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುವಿನಂತೆ ಯಾರೂ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಹೋಲಿಕೆ ನಮಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಇತರ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ, ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಅಲಿಪ್ತ ; ಯಾವುದೇ ಸಂಗ, ತೊಡಕುಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಅದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆ. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಕರ್ಮಬದ್ಧನಲ್ಲ ; ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಅವನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡವನು. ಅವನು ಏನನ್ನೇ ಮಾಡಲಿ, ಅದು ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನವಜನ್ಮಕ್ಕೆ ದೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ

ಉನ್ನಾದವೊಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆಸ್ತಿಯೊ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಆಲೋಚನೆ, ಕ್ರಿಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಲೀಲೆಯೋ ಅದರ ಸಾಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ತಿಳಿಸಲು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ.

ಈ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೆಲ್ಲ ದುಃಖ ಎನ್ನುವ ಆಲೋಚನಾಪಂಥವೊಂದಿದೆ. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಭವಸಾಗರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ದಾಟಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಧೋರಣೆ ಹೇಡಿತನದ ಪಲಾಯನ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಭವಸಾಗರ, ಕೆಲವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಅಷ್ಟು ದುಃಖಮಯವಾದದ್ದಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನ ರೋಗವೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಲಕ್ಷಣ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯದ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿರುವತನಕ, ತನಗೊಂದು ದೇಹವುಂಟೆಂದು ಕೂಡ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚುಚ್ಚು ನೋವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅಥವಾ ಶೀತವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಅಥವಾ ನೋವಿನ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಮೂಲು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಆಸ್ವಾದ್ಯವಾದುದು. ನೋವು ಮತ್ತು ದುಃಖ ಬಂದುಹೋಗುವ ಹಂತಗಳಷ್ಟೆ.

ಇನ್ನು, ಮೂಲಪಾಪದ ಭಾವನೆಯುಂಟು ; ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ಒಂದು ಗೀಳಾಗುವುದೂ ಉಂಟು : “ಪಾಪೋಹಂ, ಪಾಪಕರ್ಮಾಹಂ, ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಪಾಪಸಂಭವಃ” - ನಾನು ಪಾಪಿ, ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಪಾಪಾತ್ಮ, ಪಾಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಯಾವುದೋ ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯೆ - ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸರಣಿಯೊಂದಿದ್ದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವನಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇತರ ಕೆಲವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವಚಿತ್ತದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೀವ ಶಕ್ತಿಗೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ: ಅದೆಂದರೆ, ಭಯ. ಯಾರೋ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಾಶಮಾಡಲಿದ್ದಾರೆಂಬಂತೆ ಅದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಭಯಪಡುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಮೊದಲ ಕುರುಹೆಂದರೆ, ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ : ಅಭಯ, ನಿರ್ಭಯ. ಜನಕ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : “ಅಭಯಂ ವೈ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿಸಿ” : ನೀನು ಅಭಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಇಡೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಅನಂತ ವಿಶ್ವ ಆನಂದದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡದ್ದು. ಆನಂದಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದರ್ಶನವನ್ನು, ಲೀಲೆಯಾಗಿ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದುದು ಆ ಬಗೆಯ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿ.